

در روزگار قحطی شعر

(هفت نظر به یک مجموعه)

عباس ترین

۲

شاعر کتاب، به تجربه قالب کمتر آزموده شده شعر نوجوان، یعنی شعر سپید رفته و سعی کرده دنیای متفاوتی را پیش روی مخاطبانش بگذارد. با این حال زبان بیشتر شعرها به نثر پهلو می‌زند و فاقد تفاوت و تشخص شعری است. اثری از موسیقی در سطرها یافت نمی‌شود و از این نظر، قطعه ادبی نام مناسب‌تری برای بسیاری از سطرها می‌تواند باشد: «چمدانم را در بغل می‌گیرم / و روی پله ایستگاه می‌نشینم / می‌گویند: سوار شو و برو»

برسد به دست تو ای پادشاه جهان. مهدیه نظری. تصویرگر: میترا عبداللهی. تهران: پیدایش، ۱۳۸۸. ۴۸ ص. ۳۰۰۰۰ ریال.

برسد به دست تو ای پادشاه جهان تازه‌ترین مجموعه شعر مهدیه نظری است که بعد از چند سال غیبت در عرصه کتاب و مطبوعات منتشر شده است. مجموعه قبلی او، پر از پرنده/م موفق به کسب عنوان کتاب تقدیر شده سال شده بود و حالا یک مجموعه شعر سپید از او، از

طرف یک ناشر خصوصی به بازار آمده است. در بازار کساد کتاب و استقبال ناچیز از کتاب‌های شعر، به‌واقع تنها ناشر خصوصی‌ای که – اگرچه به شکلی محدود، اما همچنان مداوم – روی چاپ مجموعه شعر نوجوان سرمایه‌گذاری می‌کند، «نشر پیدایش» است. این حرکت وقتی تحسین‌برانگیزتر می‌شود که می‌بینیم ناشر در سال‌های اخیر، خطر چاپ مجموعه شعرهایی از شاعران جوان و گاه بایکوت شده از طرف ناشران دولتی را پذیرفته است.

... پادشاه جهان همچون مجموعه‌های قبلی این ناشر، با وجود تصویرسازی‌های معمول شعرهای نوجوان، قید «ویژه مخاطب نوجوان» را بر پیشانی ندارد و دلیلش جز این نمی‌تواند باشد که ناشر می‌خواسته مخاطب نوجوان و بزرگسال را توأمان جذب کند. چنین سیاستی گذشته از تأثیر در بخش فروش می‌تواند نویدبخش آن باشد که شعر نوجوان از فضای کلیشه‌ای و بدلی خود خارج شده و در جهان گسترده شعر جایی برای خود پیدا کند؛ بی‌آن‌که در پی تفاوت نام یا کشیدن حصار به دور خود باشد.

۱

بر پشت جلد پادشاه جهان آمده: «سلما نام یک عاشق – معشوق اسطوره‌ای در ادبیات و نام همسر بهستی سلمان فارسی به معنی صلح و سلامت است». این نام – سلما – با وجود تکرار شدن در بعضی شعرها، در نهایت دلیل محکمی برای حضور پررنگش – تا حد تبدیل شدن به محور مجموعه – نمی‌تواند بیاید. عاشق منتظر در شعرها، می‌توانست نامی نداشته باشد یا حتی به شکلی طبیعی‌تر نام خود شاعر را بر پیشانی داشته باشد.

۳

شعرها از نظر زبان و حتی حال و هوا بیشتر به شعر ترجمه نزدیک‌اند و دست ساخته تصنع. به طور خاص، فضای عاشقانه شعرها یادآور دو شاعر آشنا از جهان عرب است: نزار قبانی و سعاد الصباح. «از روزنامه‌ها دلتنگم / از تلگراف‌ها و نامه‌ها / از رادیو / و هر چیزی که خبری بیاورد / غیر از تو...». این شعر چیزی جز تکرار ضعیف‌تر شعر «به زنی فراموش» قبانی نمی‌تواند باشد، که پایانی چنین دارد: «... عزیز من! همه خبرهای تو / مهم‌ترین خبرهاست»

۴

از نظر بیان نیز بخش غالب کتاب، شعاری و فاقد دلیل‌های شاعرانه است: «ای معدن برکت / ای یوسف من / ای مصر من». نمونه‌های موفق و البته معدودی مثل «دیگر زمان / مروریدی نیست / تا انتظام را بیاراید» را اگر کنار بگذاریم، شعرها لبریزند از تعبیرهای نخ‌نما و تصاویر کلیشه‌ای: «ماه را در جیب داری و ستاره‌ها را / دکمه‌های پیراهنت».

۵

با این‌که شاعر بنا را از همان ابتدا بر عاشقانه‌سرایی گذاشته است، اما بعضی از شعرهای کتاب، بیشتر به نیایش نزدیک‌اند تا تغزل: «متبرک کرده‌ای / بعضی نام‌ها را / بعضی چیزها را / بعضی جاها را / ... بر تمام بعضی‌ها / تنها یک ذره را / اضافه نمی‌فرمای؟» یا «...ای سوره عصر ما / آیا به آن آیه موعود / بسیار مانده است؟»

۶

بعضی از شعرها از نظر زبان، نگاه، ایهام، شکل بیان و... رنگ و بویی بزرگسالانه دارند و بعید به نظر می‌رسد موفق به برقراری ارتباط موفق با مخاطب نوجوان شوند. حتی شعر «نامه ششم» شکلی هذیان‌گونه دارد و برای خواننده بزرگسال نیز قابل رمزگشایی و درک نیست: «آیا تن از بهار نارنج...؟ / عطرهاى ناتوان را مثال بزنم؟ / عطر تو را هیچ شکوفه‌ای... / برای آن‌که رایحه‌ات را... / چشم برهم‌زدنی... / طلوع...»

۷

به نظر من... پادشاه جهان مجموعه شعر موفق نیست. اما این که چرا پیمان شکستم و برخلاف عهد بسته‌شده با اعضای تحریریه، روی کتابی که موفق به کسب نمره قبول نشده یادداشت نوشتم، دلیلش قحطی مجموعه شعرهای تازه برای مخاطب نوجوان است. ای کاش کسانی مثل مهدیه نظری که شعرهای خوبی در کارنامه خود دارند و پیش از این ثابت کرده‌اند شاعرند نیز پیمان نشکنند و از روزنه تنگ چاپ، برای انتشار شعرهای دست‌چین شده خود استفاده کنند.

بنیاد کودک همواره به این می‌اندیشد که هیچ دانش‌آموز با استعدادی نباید به علت مشکلات مالی از تحصیل و تلاش باز بماند.

بنیاد کودک

Child Foundation

تاری مقام مشاوره اگوسوگ سازمان ملل متحد

سال جامع علوم انسانی

بنیاد کودک تنها موسسه غیره مردم‌نهاد ایرانی می‌باشد که علاوه بر ایجاد دفاتر رسمی در کشورهای آمریکا، سوئیس و امارات متحده عربی، هم‌اکنون با تحت پوشش قرار دادن ۳۲۰۰ مددجو در انصاف نقاط ایران، شعبه‌های فعلی در تهران، شیراز، کرمانشاه، سرجرد، اردبیل، ارومیه، بم، کاشان، مشهد، تبریز، آمل، اصفهان و یاسوج دارد.

« با پذیرش کفالت یک دانش‌آموز نیازمند و با استعداد، زندگی و تحصیل او را بسعه کنیم »

دفتر مرکزی: تهران، خیابان خردشهر، خیابان گلشن، کوچه گلزار، پلاک ۲۰
صندوق پستی: ۱۴۱۵۵-۲۱۷۹ تلفن: ۰۲۱۸۲-۸۸۵۰ فاکس: ۰۲۱۷۱-۸۸۷۲۷۷

www.childf.org
info@childf.org